

De psychisch zwaksten onder ons mogen niet tot een feitelijke doodstraf veroordeeld worden

06 januari 2015

©Bob Van Mol

1

Frank Van den Bleeken zal komend weekend dan toch geen euthanasie krijgen in de gevangenis van Brugge. Officieel omdat de arts die eerst had toegezegd, uiteindelijk besliste om af te haken. Officieus omdat na de niet-geplande bekendmaking van de euthanasie via deze krant, er behoorlijk wat verontwaardiging ontstond in binnen- en buitenland. Officieus omdat plots en in nauwelijks enkele dagen tijd mogelijk bleek wat jarenlang niet gekund zou hebben: de organisatie van aangepaste zorg voor een geïnterneerde met een doodswens.

Dit is geen zaak die zich leent tot grote emoties, en al evenmin tot wild boegeroep of luid applaus. Integendeel, vooral een poging tot begrip en mededogen is hier op zijn plaats. Frank Van Den Bleeken heeft erge misdaden gepleegd, en erkende bij zichzelf de onmogelijkheid tot reïntegratie in de samenleving. Maar ook al is hij een misdadiger, en ook al zal hij binnen gesloten muren blijven, hij blijft een mens, en daarom alleen al is hij gerechtigd tot aangepaste zorg. Die is hem dertig jaar lang onthouden door een gevangenisstelsel dat tot in den treure veroordeeld is door het Europees Hof voor de gruwelijke en onmenselijke manier waarop wij met onze geïnterneerden omgaan.

Van Den Bleeken werd veroordeeld tot een regime dat hem 23 van de 24 per dag op cel hield, zonder

therapie of bezigheid. Dat zoiets na al die jaren leidt tot een situatie van ondraaglijk psychisch lijden, valt te begrijpen: eerder het omgekeerde zou verbazen. Twee psychiaters vonden dan ook dat de wettelijke voorwaarde van het langdurig psychisch en ondraaglijk lijden vervuld was en gaven positief advies tot het uitvoeren van euthanasie.

De euthanasiewet zegt echter dat het lijden niet alleen ondraaglijk, maar ook onomkeerbaar of uitzichtloos moet zijn.

Net in dat element zit de hele ethische controverse die dit geval opgeroepen heeft. We weten immers eenvoudigweg niet of het lijden van Van Den Bleeken inderdaad onomkeerbaar is. Dat kunnen we alleen te weten komen wanneer alle therapie daadwerkelijk is uitgeprobeerd. Dat is niet het geval, simpelweg omdat België tot hiertoe weigerde aangepaste therapie voor langdurig geïnterneerden te organiseren. Daardoor was de euthanasievraag van Van Den Bleeken minstens evenzeer een aanklacht tegen het Belgische systeem van geïnterneerdenopvang, en zou zijn dood zondag een medische oplossing geweest zijn voor een justitieel en politiek probleem. Daar is echter de euthanasiewet niet voor geschreven, wel voor het humaan en vol mededogen beëindigen van een leven dat alleen nog maar uit lijden kan bestaan, en waar alleen de betrokkene om kan vragen.

Wanneer in de toekomst zou blijken dat ook de Nederlandse therapeutische omgeving, waar de man nu mogelijk naartoe gebracht zal worden, geen oplossing betekent voor zijn lijden, dan kan Frank Van den Bleeken nog altijd een beroep doen op dezelfde euthanasiewet, maar ditmaal in de wetenschap dat wél alles is geprobeerd om zijn psychisch lijden te stoppen.

Ook dat is een bevreedend aspect aan deze zaak: meer dan een jaar zijn alle mogelijke en onmogelijke verklaringen gegeven waarom een transfer naar een Nederlandse instelling voor langdurig geïnterneerden onmogelijk zou zijn. Te duur, het zou een precedent scheppen, de Nederlanders wilden niet mee... In enkele dagen tijd en na een telefoontje tussen twee justitieverantwoordelijken, minister Koen Geens en staatssecretaris Fred Teeven, bleek het jarenlang onmogelijke plots misschien wel te kunnen, nadat niet toevallig in binnen- en buitenland een mediaoffensief tegen de geplande euthanasie op gang was gekomen.

Maar goed, het is tenminste de verdienste van minister Koen Geens, die het dossier naar zich toe trok, dat we niet een bijzonder slecht figuur blijven slaan met de manier waarop we onze geïnterneerden behandelen. Als hij woord houdt en na de opening van de eerste Forensische Psychiatrische Centra ook nog een faciliteit kan uitbouwen waarin langdurige geïnterneerden in dit land blijvend zorg en therapie kunnen krijgen, zoals dat met niet-criminele psychiatrische patiënten vanzelfsprekend is, dan zal Frank Van Den Bleeken een bijzonder nuttige bijdrage hebben geleverd aan het beschavingspeil van dit land. Want dat peil wordt nog steeds afgemeten aan de manier waarop het met zijn zwaksten omgaat.

Morgen is trouwens ook toevallig de dag waarop eindelijk, liefst vijf jaar na de feiten, de dood van Jonathan Jacob voor de correctionele rechtbank behandeld zal worden. Toen werd een door amfetamines psychotisch geworden jongeman met bruut politiegeweld in bedwang gehouden tot zijn dood het gevolg was. Hulpverleners die verzuimden hulp te bieden en de agenten die het geweld gebruikten zullen zich moeten verantwoorden, iedereen eigenlijk, behalve wonderwel de magistrate die het bevel gaf om de procedure te gebruiken.

Gelukkig heeft men niet op dit proces gewacht om in de opleiding van de speciale politie-eenheden aandacht te besteden aan de aanpak van psychisch zieken, zodat dit soort incidenten in de toekomst hopelijk niet meer zal voorkomen. Maar in dit proces ligt alvast een kans om de waarheid te achterhalen van wat er juist met Jonathan Jacob gebeurd is, iets wat zijn ouders belangrijker vinden dan welke bestraffing ook. Omdat alleen de waarheid ervoor kan zorgen dat het zeker niet meer gebeurt. Zodat de psychisch zwaksten onder ons niet tot een feitelijke doodstraf veroordeeld worden, in welke vorm ook toegediend. Niet Jonathan, niet Frank, niet de toekomstige anderen.

Yves Desmet

Opiniërend hoofdredacteur